

עמ"ת 62142/07/17 - הסנגוריה הציבורית-מחוז תל אביב נגד מדינת ישראל, מחמוד אבו דין

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

עמ"ת 62142-07-17 הסנגוריה הציבורית-מחוז תל אביב נ' מדינת ישראל ואח'

לפני עוררים	כבוד השופטת לימור מרגולין-יחידי
נגד משיבים	הסנגוריה הציבורית-מחוז תל אביב ע"י ב"כ עו"ד קיש
	1. מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד דורון
	2. מחמוד אבו דין (עציר)

החלטה

ערר על החלטות ביהמ"ש קמא במסגרת תיק מ"ת 12314-06-17 מהימים 16.7.17 ו - 25.7.17, במסגרתן הורה ביהמ"ש קמא על מינוי הסנ"צ לייצוג המשיב, לאחר שבהחלטה קודמת מיום 6.7.17 באותו הליך שוחררה הסנ"צ מייצוג המשיב.

בהחלטה מיום 6.7.17 שניתנה על ידי כב' השופט דרויאן - גמליאל נקבע:

"המשיב מתפרץ ללא הרף לדברי הסנגור המלומד, מכנה אותו בכינוי גנאי ומאיים עליו. המשיב מוזהר כי אם לא יחדל להפריע לדיון, אורה להוריד אותו לתא המעצר והדיון יימשך בעניינו בלעדיו".

ובהמשך, לאחר שהוצהר על כוונה לדאוג לייצוג פרטי, ניתנה ההחלטה הבאה:

"א. המשיב לא הפסיק לקלל את הסנגור המלומד, ולכן יורחק עתה מהאולם.

ב. אני פוטר את הסנגוריה הציבורית מייצוג המשיב, הן לנוכח רצונו של המשיב, הן לנוכח העובדה הפשוטה שלא ניתן להעמיד עוד סנגור בסכנה המוחשית לפגיעה בכבודו, שלא לומר סכנה מוחשית לפגיעה מוחשית".

בדין שלאחר מכן ביום 16.7.17 ניתנה על ידי כב' השופט קורנהאוזר ההחלטה עליה הוגש הערר:

"במהלך הדין האחרון פטר ביהמ"ש את הסניגוריה הציבורית מייצוג, ואולם יש להתייחס להחלטה זו על יסוד הצהרת המשיב כי ייוצג על ידי עו"ד פרטי. אני סבור, כי על אף דבריו החמורים של המשיב כלפי עוה"ד שהתייצבו בדין מטעם הסנ"צ, לא ניתן להתעלם מהרקע הנפשי ומרקע צריכת הסמים. כאשר מדובר בסוגיה של שלילת חירות, לא ניתן להגיע לכלל החלטה ללא סיוע משפטי, וודאי כאשר מדובר במשיב בעל רקע בעייתי שכזה.

לפיכך, הדין ידחה פעם נוספת לשם ייצוג המשיב על ידי הסניגוריה הציבורית".

בהחלטה מיום 25.7.17 קבע כב' השופט גת כי לא חלו התפתחויות המצדיקות שינוי של ההחלטה הקודמת כשהמשיב מצהיר על רצונו בייצוג הסנ"צ.

למען שלמות התמונה אציין כי המשיב הופנה לקבלת חו"ד פסיכיאטרית שמצאה אותו כשיר לעמוד לדין. עם זאת ומבלי למעט מכשירותו, ניתן היה להתרשם, כפי שגם התרשמו חלק מהמותבים בביהמ"ש קמא כי המשיב מצוי במצב נפשי לא פשוט ובעל רקע בתחום הנפשי והתמכרות לסמים.

במהלך הדין בפניי נערכו בירורים טלפוניים עם עוה"ד שייצגו את המשיב בעבר בהליכים קודמים ואלה מסרו כי אינם מייצגים אותו.

טיעוני העוררת פורטו בהרחבה ובבהירות בהודעת הערר, וב"כ העוררת הרחיבה במהלך הדין בעיקר ביחס לטיעון המהותי, תוך הפנייה לפסיקה מתאימה. לא אחזור על טיעוניה ורק אציין כי ב"כ העוררת הבהירה שלמשיב מונו עד כה מטעם הסנ"צ חמישה סניגורים, חלקם בהליך מעצר הימים בתיק הקודם, שניים מתוכם בהליך הנוכחי: עו"ד ענבוס ו"ד עוביד. היא הדגישה את התבטאויותיו האלימות והמאיימות של המשיב כלפי כל הסניגורים, ואת חוסר שיתוף הפעולה שלו עימם, וטענה כי יש חשש לפגיעה מוחשית בסניגורים ואין כל יחסי אמון עימם ואף לא יחסי עו"ד - לקוח, ואין הצדקה בנסיבות אלה לכפות על הסנ"צ לייצג את המשיב. עוד הבהירה ב"כ העוררת כי לשיטתה ייצוג בחוסר שיתוף פעולה מזיק יותר מאשר חוסר ייצוג, וכי יש לשקול את הפגיעה המיידית בסניגורים וכן במוסד הסנ"צ ובמקצועיותו.

המדינה הופיעה כמשיבה פורמלית, ולא סברה כי עליה להביע עמדה כלשהי, לבטח לא עמדה שתחייב את הסנ"צ לייצג את המשיב חרף אי רצונה.

בסיטואציה שנוצרה, המשיב אינו מיוצג, ובמהלך הדין שמעתי אותו באריכות וביררתי מולו את כל הנתונים הרלבנטיים לצורך הכרעה. המשיב לא הכחיש את הביטויים המאיימים והאלימים, וטען תחילה כי מדובר רק בדיבורים ולכן אין בכך בעייתיות מבחינתו, עוד ציין כי הוא חולה נפש ואמר את הדברים בשל מחלתו. לאחר שביהמ"ש הבהיר לו את המשמעות החמורה של דבריו, הצהיר המשיב כי ימנע מהטחת קללות, גידופים או איומים כלפי סניגור, וכי הוא מבין את משמעות הדברים. עוד הצהיר כי ישתף פעולה עם כל סניגור שימונה לו, וזאת לאחר שתחילה ציין כי יתכן שעדיף שייצג את עצמו,

ואת עמדתו שינה כשהובהר לו שאינו מבין את משמעות ההליך מבחינה משפטית. המשיב גם ציין שאין לו אפשרות לייצוג פרטי, וכי ברור לו שאם תנתן הזדמנות נוספת והוא יחזור לסורו, יאלץ לקיים את ההליך כשאינו מיוצג.

דין והכרעה

בפתח הדברים יצוין כי לא הועלתה טענה הנוגעת לסמכות לערור על החלטת הביניים וזאת בהתאם למקובל בהלכה הפסוקה, והדיון התקיים לגוף העניין.

דומה שלא צריך להרחיב מילים על חשיבות הייצוג של נאשם, במקרה זה נאשם עצור בהליכי המעצר ועל זכותו לייצוג בהתאם להוראות החוק. ייצוג נאשם בהליך מבטיח את הגינות ההליך ושמירה מקסימלית על זכויות הנאשם. לפיכך, ככלל שואף ביהמ"ש שלנאשם הזכאי לייצוג ינתן ייצוג, אף אם יש בכך כדי ליצור קושי, כשבע"פ 10067/08 **הסניגוריה הציבורית נ' אוחיון**, אף הובהר כי עצם הסברה שבמצב של חוסר שיתוף פעולה כפיית ייצוג תסב נזק, אינה מקובלת על ביהמ"ש ומוטב לנאשם להנות מהגנה ולו מוגבלת. עמדה זו שהובעה בהקשרו של נאשם שלא היה מעוניין בייצוג, יש בה כדי לבטא את החשיבות שמייחס ביהמ"ש לייצוג, גם בסיטואציות שאינן מיטביות.

עוד ראוי לציין כי מדובר בזכות שבצידה חובה למינוי סניגור, אך החובה אינה מוחלטת, שכן מקום שביהמ"ש נוכח שהייצוג אינו אפקטיבי, אין בו ביטוי ליחסי עו"ד - לקוח, ויש בו פגיעה לא מידתית בכבודו של הסניגור וכן פגיעה בשלומו ובטחונו, או פגיעה במוסד הסנ"צ, עשוי ביהמ"ש להורות על שחרור מייצוג, אף אם המשמעות היא שנאשם לא יהיה מיוצג כלל (סעיף 17 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982).

ואכן, קיימות החלטות במסגרתן אישר ביהמ"ש העליון שלא לכפות על הסנ"צ לייצג נאשם, מטעמים שונים, ביניהם דרישות של הנאשם מהסניגור להתנהלות בלתי חוקית וחוסר שיתוף פעולה עם הסניגור (ע"פ 1064/17 **הסניגוריה הציבורית נ' אברג'ל**), וכן במקרים בהם הנאשם התנהל כלפי שורה של סניגורים בבירונות, שהייתה מלווה אף במעשי תקיפה ממש או נסיונות לתקיפה שפגעו פגיעה ברורה בשלומם ובבטחונם, עד כי סניגורים סירבו לייצגו, ואף זאת רק לאחר שנעשו מספר לא מבוטל של נסיונות למנות סניגור מתאים לנאשם, והובהרו לנאשם משמעויות התנהלותו והשלכתן על נושא הייצוג. החלטות ממין זה ניתנו בעיקר ביחס לנאשמים שלא היו חפצים בייצוג של הסנ"צ (ע"פ 7576/09 **הסניגוריה הציבורית מחוז דרום נ' מדינת ישראל**), אך גם ביחס לנאשמים שביקשו ייצוג, ואף ביחס למי שהיו לו קשיים נפשיים (רע"פ 5434/12 **אזנקוט נ' מדינת ישראל**).

עיון בהלכה הפסוקה מעלה שככלל שחרור מייצוג בא כחלופה אחרונה, לאחר שנעשו נסיונות לרתום את הנאשם לשיתוף פעולה או כשהתנהגות הנאשם הביאה לפגיעה ממשית בכבוד ובשלום הסניגור או כללה דרישות בלתי לגיטימיות, במקרים שבהם היה ברור כי אין בכוונת הנאשם לשנות מאורחותיו ומהתנהלותו ומחוסר שיתוף הפעולה, כך שלא הייתה תועלת בייצוג, והפגיעה באינטרסים הנוגדים גברה על האינטרס שבמתן ייצוג לנאשם. מדובר, אם כן, באיזון בין שיקולים שונים ואינטרסים שונים שמשקלם נקבע בכל מקרה ומקרה לפי נסיבותיו.

ומן הכלל אל הפרט, במצבו של הנאשם כפי שהתרשמתי ממנו, יש חשיבות יתרה בייצוג, נוכח המורכבות והרקע בתחום

הנפשי, כמפורט גם בהחלטות ביהמ"ש קמא. אכן, הנאשם כשיר לעמוד לדין, אך עובדה זו, שיש בה כדי להשפיע במידת מה, אין בה, כמובן, כדי להפחית במידה ניכרת מהחשיבות שבייצוג בנסיבות העניין. אינני רואה גם בעובדה שמדובר בהליך של מעצר או בכך שכבר נקבע קיומן של ראיות לכאורה, כדי להפחית מהצורך בייצוג המשיב, ואיני סבורה שיש בתסקירי שירות מבחן כדי להחליף את החשיבות שבייצוג על ידי עורך דין. ברור כי ככל שהמשיב אינו מיוצג ביהמ"ש מסייע לו, אך לביהמ"ש אין את אותם כלים שיש לסניגור לבחינת האינטרסים והצרכים של המשיב ולהצגתם בצורה מיטבית. זאת ועוד, מדברי המשיב עולה כי אם לא יהיה לו ייצוג של הסנ"צ לא יהיה לו ייצוג כלל וכי אין באפשרותו לשכור שירותי סניגור פרטי, וכי הוא חפץ בייצוג של הסנ"צ ולכל אלה יש משמעות.

מן העבר השני עומדת התנהלות המשיב מול הסניגורים בהליך הנוכחי ובהליך מעצר הימים, התנהלות שהיא ראויה לכל גנאי, ויש בה ביטויי אלימות וכוחניות וביטויים מאיימים, שבהקשרם אף נפתחה נגדו חקירה פלילית, בצדק. עם זאת, לא נוכחתי, במיוחד לאחר ששמעתי ארוכות את המשיב בדיון והתרשמתי ממנו, כי מאחורי האימונים הקשים עמדו כוונות קונקרטיות מוחשיות, והמשיב אף לא החמיר את התנהגותו מדיון לדיון בדרך של הפגנת התנהגות אלימה, וזאת מבלי למעט כלל ועיקר מנפסדות התנהגותו. בנסיבות אלה, הפגיעה בשם הטוב ובשלמות הנפש של הסניגורים ברורה, אך לא התרשמתי כי יש חשש לפגיעה בבטחונם ובשלומם של סניגורים בהתנהלותם מול המשיב, וזאת בשונה מהאסמכתאות שצוינו לעיל, בהן הייתה החמרה של ההתנהלות עד כדי חשש לפגיעה פיזית או פגיעה ממש. בנוסף, לאור דברי המשיב בפניי בדיון היום, דומה שיש מקום ליתן לו הזדמנות להוכיח את הצהרתו כי הוא לא יחזור על דברים ממין זה וישתף פעולה עם הסניגור שימונה לו יהא אשר יהא. בהקשר זה אציין כי המשיב טען שההסבר שקיבל מביהמ"ש ניתן לו לראשונה בדיון הנוכחי, והצהיר כי לאחר שהוא מבין את הדברים הוא חוזר ומבקש סניגור מהסנ"צ. לאור המשמעות והחשיבות של ייצוג לנאשם, דומה בעיניי שיש גם חשיבות שהחלטה בנוגע לשחרור הסנ"צ או כפיית הייצוג עליה, תנתן רק לאחר שניתנו ההסברים למשיב וניתנה לו הזדמנות לשקול את עמדתו ואת התנהלותו, ואני מפנה בשינויים המחוייבים לע"פ 3179/13 ווינר נ' מדינת ישראל.

סיכומו של דבר, אף לאחר ששקלתי את כל טיעוני הסנ"צ ואת התנגדותה שיכפה עליה ייצוג של המשיב בנסיבות של תיק זה, הגעתי למסקנה כי יש מקום לתת הזדמנות אחת נוספת למשיב לשתף פעולה עם סניגור שימונה לו מהסנ"צ, וזאת לאור התחייבותיו מבחינת התנהלותו ושיתוף הפעולה מצידו, כמפורט לעיל, וידיעתו כי מדובר בהזדמנות שאם לא ינצלה, תוכל הסנ"צ לפנות בבקשה נוספת, שתוצאתה תהא שחרורה מייצוג. משמעות החלטתי היא כי החלטות ביהמ"ש קמא מימים 16.7.17 ו- 25.7.17 בכל הנוגע לייצוג נותרת על כן. נוכח הצהרת המשיב בדבר שיתוף הפעולה עם הסניגור, אין צורך להדרש לחלופה שקבע ביהמ"ש קמא בהחלטה מיום 16.7.17 בדבר טיעון בהעדר המשיב.

ניתנה היום, ה' אב תשע"ז, 28 יולי 2017, במעמד הצדדים.